

Helsinki 12.5.2004

ETUOIKEUSTODISTUS
PRIORITY DOCUMENT

REC'D 03 JUN 2004

WIPO

PCT

Hakija
Applicant

Pulkka, Esko Kalevi
Jaala

Patenttihakemus nro
Patent application no

20030538

Tekemispäivä
Filing date

10.04.2003

Kansainvälinen luokka
International class

B64C

Keksinnön nimitys
Title of invention

"Menetelmä liikekitkan vähentämiseksi"

Täten todistetaan, että oheiset asiakirjat ovat tarkkoja jäljennöksiä Patentti- ja rekisterihallitukselle alkuaan annetuista selityksestä, patenttivaatimuksista ja tiivistelmästä.

This is to certify that the annexed documents are true copies of the description, claims and abstract originally filed with the Finnish Patent Office.

Marketta Tehikoski

Marketta Tehikoski
Apulaistarkastaja

PRIORITY
DOCUMENT

SUBMITTED OR TRANSMITTED IN
COMPLIANCE WITH RULE 17.1(a) OR (b)

Maksu 50 €
Fee 50 EUR

Maksu perustuu kauppa- ja teollisuusministeriön antamaan asetukseen 1027/2001 Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista muutoksineen.

The fee is based on the Decree with amendments of the Ministry of Trade and Industry No. 1027/2001 concerning the chargeable services of the National Board of Patents and Registration of Finland.

Osoite: Arkadiankatu 6 A Puhelin: 09 6939 500 Telefax: 09 6939 5328
P.O.Box 1160 Telephone: + 358 9 6939 500 Telefax: + 358 9 6939 5328
FIN-00101 Helsinki, FINLAND

Menetelmä liikekitkan vähentämiseksi.

- 1 Tämän menetelmäkeksinnön tarkoituksena on liikekitkan vähentämisen eriaineisten, erikokoisten ja erimuotoisten jäljempänä esitettyjen laitteiden ja välineiden ollessa kosketuksissa ilma-, kaasu-, ja neste-massojen kanssa. Joko niin, että em. massat liikkuvat laitteisiin ja vä-lineisiin nähden, tai niin, että laitteet ja välineet liikkuvat em. mas-soissa, tai massan pinnalla, kuten nesteessä.
 - 2 Liikekitkavastus saadaan vähenemään tekemällä laitteiden ja välineiden pintoihin pintakuvioprofiloinnit kulloinkin kysymyksessä olevien lait-teiden ja välineiden kokoon ja muotoon soveltaen. Pintakuvioprofilointi voi olla joko kuoppa-, tai kohoprofilointi. Kuoppien ja kohoutumien koko ja muoto määräytyy laitteiden ja välineiden koon ja muodon mukaan. Sym-metrisissä laitteissa ja välineissä kuten esim. loivasti kaarevissa pin-noissa ne voivat olla säännöllisen saman muotoisia kuten pallokalotti, joka voi olla kuoppa tai kohoutuma. Terävämmin taivutetut pinnat vaati-vat pienemmät kuopat tai kohoutumat kuin edellä mainitussa tapauksessa. Kuopan tai kohoutuman muoto voi olla pallokalotista poikkeavakin, esim. katkaistun kartion eri muodot pyöristettyinä, ja soikion tai suljetun simpukan reunamuotoa muistuttavia. Näitä kuopan tai kohoutuman eri muo-toja voitaisi tehdä miltein rajattomasti, mutta olisiko se järkevää muu-ten kuin idean kiertämisen vuoksi, joten yksinkertaisin muoto on varmas-ti paras ratkaisu.
- Liikekitkan vähentäminen tällä tavoin perustuu fysiikalliseen ilmiöön, joka on tunnettu ainakin 1300-luvulla. Hyvän esimerkin antaa Golf-pallo, joka patentoitiin jo noin 100-vuotta sitten. Pintaprofiloitu Golf-pallo lentää noin 230 m:n päähän, kun sileä vain noin 90 m, eli ero on noin 2,5-kertainen. Kts. liite: valittujen Palojen kirjoitus Joulukuun 2000, sivu 17. Tämä on hyvä esimerkki pintakuvioprofiloinnin tehokkuudesta. Käteen otettuna pallon pintaprofilointi tuntuu vähäpätöiseltä, mutta tehokkuus on mahtavaa luokkaa, noin 2,5-kertainen ilmanvastuksen väheneminen on sellainen saavutus, että ilmiötä on syytä soveltaa laajasti muihinkin laitteisiin ja välineisiin. Ilmeisesti luullaan ja oletetaan, että mah-dollisimman sileä pinta on paras, liikuttaessa ilma-, kaasu-, ja neste-massoissa. Luulo ja oletus ovat vääriä, ne on nyt todistettu, eikä profi-loinnin edes tarvitse olla kovin voimakkaasti muotoiltu, mikä myös tuli todistettua. Miten liikekitkan vähentäminen todellisuudessa tapahtuu, ei ole oleellista, vaan se, mikä on vaikutus lopputulokseen. Ilmiötä pitäisi

tutkia tieteellisesti, ja siten löytää optimiratkaisut eri tapauksiin. Surkulan- ja kiilanmuotoiset laitteet ja välineet ovat omiaan vähentämään liikekitkaa. Näidenkin pintakuvioprofiloidut pinnat vähentävät kitkaa sileään pintaan verrattuna, koska kaikissa tapauksissa laitteiden ja välineiden suurimmasta poikkileikkauksesta syntyy taso, joka vastustaa liikettä eniten.

Niissä kaikissa tapauksissa, johon tätä menetelmää sovelletaan, tuskin päästään aina noin 2,5 -kertaiseen hyötysuhteen parantamiseen, koska laitteet ja välineet ovat toisiinsa verrattuina erilaisia jo kokonsa ja muotonsa vuoksi. Hitaissa nopeuksissa hyötysuhde jää pieneksi jos lainkaan mitattavaksi oli laite tai väline minkäläinen tahansa, mutta suuremmissa nopeuksissa hyötysuhde syntyy aina. Voihan olla, että uudistettaessa laitteita välineitä, päästään joissakin tapauksissa jopa Golf-palloa parempiin hyötysuhteisiin, mitä ne ennen kokonaisuudistusta olisivat olleet. Nyt tiedetään vain tämä yhden tapauksen lukema, joka on tässä esimerkkinä.

- 3 Laite ja väline voi liikkua tai olla paikallaan vinosti virtausta vastaan, jolloin syntyy sortokulma, siksi myös sivupinnat on myöskin profiloitava sortavan komponentin vähentämiseksi.
 - 4 Profilointi myös jäykistää laitteiden ja välineiden rakennetta. Onko se etu vai haitta riippuu käytötarkoituksesta. Etua voi syntyä ainepaksuuden pienenemisen vuoksi etenkin levyrakenteissa. Elastisissa aineissa se voi olla haittakin, koska se haittaa mukautumista.
 - 5 Luonnosta löytyy malliesimerkki profiloinnista, ainakin yhdellä merieläimellä on kyhmyprofilointi päässään, ja se on Ryhävalas. Ryhävalas tekee vuosittain edestakaisen matkan napa-alueelta toiselle, matka johteen suuntaan on tuhansia kilometrejä. Valaan päässä olevat kyhmyt eivät varmasti ole turhia, vaan ne edesauttavat energian säästössä pitkällä uintimatalla. Kyhmyinen pää rikkoo veden sidoksia ja uinti helpottuu. Tokkopa luonto olisi järjestänyt vaikeuksia näin suurelle ponnistelulle?
- Toinenkin esimerkki löytyy luonnosta, ja se on krokodiili, jolla on panssarimainen nahka suojaamassa loukkaantumista, mutta nahka on myös hyvin kyhmyinen, eikä varmasti aivan suotta. Eläinhän on hyvin kömpelö, eikä saisi normaalisti saalista lainkaan, mutta vuosimiljoonien kuluessa se on kehittänyt tehokkaan saalistustavan. Väijymällä juomaan tulevia saaliseläimiä aivan rannan vesirajan tuntumassa niin, että vain silmät ja

siernimet ovat vedenpinnan yläpuolella. Sorivan tilaisuuden tullessa se hyökkää saaliseläimen kimppuun ja usein onnistuukin tappamaan saaliinsa. Tässäkin tapauksessa kyhmyinen nahka rikkoo veden sidoksia ja nopea hyökkäystä ja samalla suojaa lajin säilymistä.

- 6 Yrityksiä ilmiön hyödyntämiseksi Golf-pallon lisäksi on tehty useita, mutta jokapäiväisessä käytössä niitä ei näe. Viittaan muutamiin US-patentteihin, joilla ongelmaa on yritetty ratkaista, mutta käyttökelpoista näkyvää tulosta ei ole syntynyt. Alan teollisuusyritykset eivät ole olleet niistä kiinnostuneet. Tässä nämä US-patentit, jotka sivuavat ilmiön hyödyntämistä: US A 4973 048 A 63 B 65/00 = Nemet'hin keihäs. US A 4 284 302 B 64 C 1/38 = Poikittaisuritettu auto. US A 5 289 997 B 64 C 1/38 = Tasaperäiset kuoppaprofiloidut peräosat, Kuorma-auto, moottorivene ja ampuma-aseen luoti. US A 1,864,803 = Uritettu propelli. Tietääkseni ei näistä yksikään ole yltänyt teolliseen valmistukseen ainakaan merkittävästi, muuten niitä olisi jokapäiväisessä käytössä.
- 7 On saman tekevää miten liikkeelle panema voima laitteille ja välineille aiheutetaan, joko iskun avulla tai kohdistamalla niihin jatkuvaa liikkeitä panemaa voimaa. Seuraavaksi on luettelointi sileäpintaisia laitteita ja välineitä, joiden pinnat voidaan kuvioprofiloida, jotta energiaa säästyisi tai saataisiin nopeutta ja kantomatkaa lisää:
- Autot ja Junat sekä hinattavat laitteet
 - Moottoripyörät ja -kelkat
 - Lentokoneet, ilmalaivat, helikopterit ja muut lentolaitteet
 - Raketit ja ohjukset, ammukset ja lentopommit
 - Luodit ja haulit
 - Laivat, veneet, vesijetit, vesiskootterit, kanootit ja ilmatyynyvalukset.
- Myös näiden vedenalaiset ja -päälliset osat.
- Sukellusveneet, torpedot
- Sellaiset laitteet ja välineet, joille ohjattavuuden tai muun syyn vuoksi on tärkeää hyvän ja virheettömän näkökentän häiriöttömyys. Tulee läpinäkyvien pintojen profilointi jättää tekemättä niiltä osin, jos näkökenttä hämärtyisi tai vääristyisi profiloinnista.
- 8 Pintakuvioprofilointi toimii myös suljetuissa tiloissa, kuten putkituksissa. On saman tekevää kumpi liikkuu joko em. massat tai laitteet ja välineet toisiinsa nähden. Lopputuloksen on sama. Putkien sisäpinnat kuvioprofiloidaan samaan tapaan kuin edellä olevien ulkopinnat. Käyttökohteita ovat erilaiset putkistot, kuten öljy- ja kaasuputkistot, ilmastoin-

ti-, vesi-, ja viemäriputkistot. Ensin mainitut voivat olla satoja kilometrejä pitkiä, joten pumppausenergiaa säästyisi pienempien putkihäviöiden vuoksi. Myöskin välipumppausasemien välimatkoja voisi pidentää. Vesi-voimalaitosten turbiinien syöttökanavat, samoin kuin suuren putouskorkeuden omaavat putkisyöttöisten turbiinien tuloputkistot voidaan profiloida, jolloin saadaan tehoa lisää, koska virtausvastukset pienenevät. Polttomoottoreiden imu- ja pakosarjat, samoin kuin pakoputkistot voidaan pintakuvioprofiloida sisäpuolelta, jolloin moottoreiden hengitettävyyttä paránisi ja tehoa tulisi lisää.

- 9 Kovien tuulien, vesivirtojen ja aaltojen rasittamiksi joutuvat kiinteät rakenteet olisi syytä profiloida rasituksen vähentämiseksi, jos on tarpeen kestävyyyden parantamiseksi, tai toimivuuden vuoksi. Esimerkkejä löytyy useita, kuten tuulivoimaloiden tornit, voimansiirtolinjojen pylvää ja johdot. Siltapilarien vedenalaiset ja muutkin rakenteet, jos on tarpeellista suojata tai parantaa toimivuutta. Korkeat pyöreät TV-mastot.
- 10 Urheiluvälineet ja -asusteet voidaan myös pintakuvioprofiloida, mutta vaativat varmaan sääntömuutoksia. Heittolajien keihäät, kuulat, moukarit, kiekot ja yms. jos halutaan, että ne lentävät pidemmälle kuin entiset sileäpintaaiset. Seuraavat asusteet soveltuisivat pintakuvioprofiloita-
viksi, jolloin ilmavirran liikekitka pieneneisi tapauksesta riippuen enemmän tai vähemmän, riippuen käytetystä nopeudesta verrattuna sileäpintaisiin asusteisiin:
 - Kokovartalon mukaiset kilpailuasut, kuten hiihto, nopeuslasku, slalom, luistelu ja mäkihyppy.
 - Vesiurheilussa uima- ja sukellusasut.
 - Kypärät, käsineet, luistimien jalkineosa, hyppykengät, piikkarit, tossut, ja suojanaamarit.
 - Suojalasit ja visiirit vain niiltä osin, etteivät haittaa näkyvyyttä.
 - Osittain vartalon myötäiset asusteet, kuten soudussa istutaan selkä menosuuntaan, jolloin selkä joutuu ilmavirran halkaisijaksi, siis ylävartalon päälle pusero. (airojen varsiosat pitää myös profiloida).
 - Muissa liikuntalajeissa myös housuosa.
 - Numerolaput ja mainokset pitää myös valmistaa kiinteimmiksi kuin nykyään, ja profiloida.
- 11 Autourheilussa kaikenlaiset kilpa-autot olisi hyvä pintakuvioprofiloida miltein kokonaan, ehkä siivekkeet vain osittain. Myös moottoreiden imu- ja pakosarjat sekä pakoputkistot ja ilmanottoaukot sisäpuolelta. Jopa

renkaiden sivut, koska loivaa kuarretta ajettaessa auton sivu liikkuu vinosti menosuuntaan, samoin renkaat. Ulkonevat osat kuten tukitangot yms. profilointiin mukaan.

Moottoripyöräurheilussa pyöriin lähes samat toimenpiteet kuin autoissa. hinkin, lisäksi suojapleksin ja ajajan ajohaalarit profilointiin mukaan. Moottoriveneurheilussa pätevät lähes samat toimenpiteet kuin edellä mainituissa, lisäksi pohjaosan profilointi. Vesijeteissä veden sisäänotto- ja pakoaukkojen kanavien profilointi.

Jääkourukelkkojen sikaarin muotoiset rungot profilointiin mukaan, jolloin nopeutta tulee lisää. Kilpailuasun profilointi.

Värikuulaaseet, joita käytetään sotaleikeissä ja monet muutkin lelut, joissa käytetään lentäviä palloja ja luoteja, näidenkin profilointi pidentää lentomatkaa.

- 12 Pintakuvioprofiloinnit voidaan tehdä monella tapaa, mutta aina suhteessa laitteiden ja välineiden muotoon ja kokoon soveltaen. Levymäiset, laitteisiin ja välineisiin tarvittavat kappaleet voi profiloida jo valssaus- ja prässäysvaiheessa. Paksuissa kappaleissa valamisen ja muun työstön yhteydessä. Pukineissa kutomisen ja muun valmistuksen yhteydessä, Myöskin irtonainen valmiiksi profiloitu pinta voidaan kiinnittää valmiiseen laitteeseen tai välineeseen hitsaten, liimaten, niitaten, ruuvaten, vulkanoiden yms. perinteisellä tavalla. Perinteiset laitteiden ja välineiden muodot voidaan muotoilla uudelleen, jos on tarpeen parhaan hyödyn saamiseksi. Voi olla, että nyt siirrytään yhä enemmän ja enemmän pyöresiin ja kaareviin muotoihin. Jo käytössä olevat laitteet ja välineet voidaan uudistaa saneeramalla vain pintaosat.

Esko Kalevi Pulkka

Patenttivaatimukset

Menetelmä liikekitkan vähentämiseksi.

- 1 Menetelmä on tunnettu siitä, että eriaineiset, erikokoiset ja erimuotoiset laitteet ja välineet on pintakuvioprofiloidut vähentämään liikekitkaa em. laitteiden ja välineiden ollessa kosketuksissa ilma-, kaasu-, ja nestemassojen kanssa.
- 2 Menetelmä on tunnettu siitä, että eriaineiset, erikokoiset ja erimuotoiset laitteiden ja välineiden pinnat on erikokoisilla joko kuoppa-, tai kohokuvioprofiloidut, tai näiden muotojen yhdistelminä, voivat olla myös kierteisiäkin. Kuoppa-, ja kohokuvioprofiloidut pinnat voivat olla pallokalotin tai katkaistunkartion tai näiden muotojen jäljitelmiä, kuten monikulmioiset pyöreähköt tai soikionmuotoja jäljitteleviä, tai suljetun simpukan reunamuotoa muistuttavia.
- 3 Menetelmä on tunnettu siitä, että eriaineiset, erikokoiset ja erimuotoiset laitteet ja välineet on pintakuvioprofiloidut niiden luontaiseen kokoon ja muotoon suhteellisesti soveltaen niin, että kuvion koko ja muoto voi vaihdella kulloinkin laitteille ja välineille parhaiten sopivalla tavalla. Ne voivat olla myös osittaisiakin.
- 4 Vaatimus käsittää seuraavat laitteet ja välineet, jotka tunnetaan nykyisin aivan sileäpintaisina:
 - Autot, kaikki nimikkeen alle sopivat.
 - Junat, kaikki nimikkeen alle sopivat.
 - Hinattavat, kuten perävaunut.
 - Moottoripyörät ja -kelkat, sekä mönkijät.
 - Lentokoneet, ilmalaivat, helikopterit ja muut lentolaitteet, kuten lennokit ja näihin verrattavat, purjelentokoneet.
 - Raketit ja ohjukset.
 - Ammukset, kranaatit ja lentopommit.
 - Luodit ja haulit.
 - Laivat, kaikki nimikkeen alle sopivat. (myös vedenpäälliset ja -alaiset osat).
 - Moottori- ja purjeveneet, vesijetit ja -skootterit, kanootit, veneet ja proomut. (myös vedenpäälliset ja -alaiset osat)
 - Ilmatyynyalukset.
 - Sukellusveneet ja torpedot.
 - Surfauslautat.

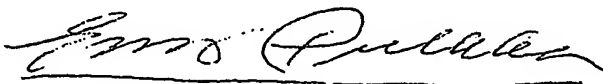
- 5 Vaatimus käsittää seuraavat suljetuiksi käsitettävät laitteet ja välineet, kuten erilaiset putkitukset, jotka nykyisin tunnetaan sisäpinnoiltaan aivan sileinä:
- Öljy- ja kaasuputkistot.
 - Ilmastointi- vesi-, ja viemäriputkistot.
 - Vesivoimaloiden turbiinien syöttökanavat ja -nielut.
 - Suuren putouskorkeuden omaavat putkisyöttöisten turbiinien tulo-putkistot.
 - Polttomootoreiden imu- ja pakokanavat sarjoineen, pakoputkistot sekä ilmanottoaukot kanavineen.
- 6 Vaatimus käsittää seuraavat kiinteät rakenteet, jotka nykyisin tunnetaan aivan sileäpintaisina, kuten:
- Tuulivoimaloiden roottoritornit, korkeat pyöreät TV-mastot/ -tornit.
 - Sähkövoiman siirron pylvää ja johdot.
 - Siltapilarien veden kanssa olevat osat.
 - Kaikki sellaisetkin muutkin rakenteet, jotka voidaan profiloida rakenteen niin sallieissa, jos on tarpeen suojauksen tai toimivuuden vuoksi, kovien tuulien tai vesivirtojen tai aaltojen vaikutuksen vähentämiseksi. Esim. Kaasu- ja öljynporauslautat/ tuotantolautat.
- 7 Vaatimus käsittää läpinäkyviksi pinnoiksi kuuluvien laitteiden ja välineiden osat, jotka nykyisin tunnetaan aivan sileäpintaisina, kuten:
- Tuuli- ja takalasit ajoneuvoissa.
 - Suojalasit ja visiirit henkilökohtaisina välineinä.
 - Ikkunat ja suojakuvut erilaisissa liikennevälineissä.
 - Ajoneuvojen valaisimien suojakuvut niiltä osin ettei valaisulle synny haittaa.
 - Profilointi on suoritettava siten, ettei se häiritse näkökenttää.
- 8 Vaatimus käsittää seuraavat urheilussa käytettävät välineet ja asusteet, jotka nykyisi tunnetaan aivan sileäpintaisina, kuten :
- Kokovartalon mukaiset kilpailuasut, hiihdossa, nopeuslaskussa, slalomissa, luistelussa ja mäkihypyssä.
 - Kypärät, käsineet, luistimien jalkineosa, hyppykengät, piikkarit, tossut ja suojanaamarit.
 - Uima- ja sukellusasut ja uimalasit.
 - Soudussa pusero (airojen varsiosat profilointiin mukaan)
 - Housut ja pusero yhdistelmä.
 - Numerolaput, mainokset ja -liivit.
- 9 Vaatimus käsittää moottoriurheilussa käytettävät laitteet ja välineet, jotka nykyisin tunnetaan aivan sileäpintaisina, kuten:
- Autojen koriosat, ilmanohjaussiivekkeet, peilit, moottoreiden imu- ja

- pakosarjat, pakoputkistot, ilmaohjaus- ja ottoaukot, ulkonevat tukitangot ja renkaiden sivut
- Moottoripyörien pintaosat, suoja-pleksit, ajajan ajohaalari ja kypärä, moottorin imu- ja pakosarjat, pakoputkisto, ohjaus- ja tukitngot, viisiiri.
 - Veneiden rungot, vedenalaiset ja -päälliset osat, vesijeteissä vedensi- sääntulo- ja pakokanavat. Moottorin imu- ja pakosarjat ja pakoputkisto.
- 10 Moottorikelkat ja mönkijät, pintaosien profilointi niiltä osin kuin se on mahdollista. Nykyisin ne tunnetaan aivan sileäpintaisina. Moottoreille samat toimenpiteet kuin edellä olevilla.
 - 11 Jääkourukelkkojen pintaprofilointi sekä kilpailuasut, jotka nykyisin tunnetaan aivan sileäpintaisina.
 - 12 Yleisurheiluvälineiden, kuten keihäiden, kiekkojen, moukarien ja kuulien profilointi, jotka nykyisin tunnetaan aivan sileäpintaisina.
 - 13 Sotaleikeissä käytettävien värikuula-aseiden väripallojen ja luotien profilointi. Myös monissa leluissa käytettävät lentävät pallot profiloinnin avulla lentäisivät pidemmälle. Nämä molemmat tunnetaan nykyisin aivan sileäpintaisina.
 - 14 Vaatimus käsittää myös varoituksen läpinäkyvien pintojen profiloinnissa, jos profilointi tehdään niin, että kuviosta voisi muodostua polttolasi-vaikutus auringonsäteiden osuessa siihen. Tällainen voidaan estää profiloinnin kuviota muuttamalla tai kuumuudelle herkän pinnan siirtämisellä kauemmaksi.

L 3

Tiivistelmä

Tässä julkaisussa on kuvattu menetelmää liikekitkan vähentämiseksi pintakuvioprofilointien avulla, eriaineisten, erikokoisten ja erimuotoisten laitteiden ja välineiden ollessa kosketuksissa ilma-, kaasuja nestemassojen kanssa. Menetelmällä saavutetaan ennen kaikkea säästöä energian kulutuksessa liikennevälineissä, kun niiden pinnat kuvioprofi- loidaan. Menetelmä sopii myös muihin lukuisiin kohteisiin, joissa em. mas- sojen ja laitteiden sekä välineiden välistä liikekitkaa halutaan vähen- tää jonkun määrätyn syyn vuoksi.

ESKO PULKKA